

KANDIDAT

10033

PRØVE

POL2012 1 Teorier og modeller i politisk økonomi

Emnekode	POL2012
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	29.11.2021 09:00
Sluttid	29.11.2021 13:00
Sensurfrist	20.12.2021 23:59
PDF opprettet	30.11.2021 19:46
Opprettet av	Marius Swane Wishman

i POL2012 høst 2021**Institutt for sosiologi og statsvitenskap****POL 2012: Teorier og modeller i politisk økonomi**

Dato 29.11.2021

Eksamenstid: 09:00-13:00

Tillatte hjelpemidler: Ingen

Faglig kontakt under eksamen: Marius Swane Wishman **Tlf:** 47056893

ANNEN INFORMASJON:

Skaff deg overblikk over oppgavesettet før du begynner på besvarelsen din.

Les oppgavene nøye, gjør dine egne antagelser og presiser i besvarelsen hvilke forutsetninger du har lagt til grunn i tolkning/avgrensing av oppgaven. Faglig kontaktperson skal kun kontaktes dersom det er direkte feil eller mangler i oppgavesettet. Henvend deg til en eksamensvakt hvis du ønsker å kontakte faglærer. Noter gjerne spørsmålet ditt på forhånd.

Vekting av oppgavene: Eksamen består av to deler som vektes likt.

Varslinger: Hvis det oppstår behov for å gi beskjeder til kandidatene underveis i eksamen (f.eks. ved feil i oppgavesettet), vil dette bli gjort via varslinger i Inspira. Et varsel vil dukke opp som en dialogboks på skjermen. Du kan fi igjen varselet ved å klikke på bjella øverst til høyre.

Trekk fra/avbrutt eksamen: Blir du syk under eksamen, eller av andre grunner ønsker å levere blankt/avbryte eksamen, gå til "hamburgermenyen" i øvre høyre hjørne og velg 'Lever blankt'. Dette kan ikke angres selv om prøven fremdeles er åpen.

Tilgang til besvarelse: Etter eksamen finn du besvarelsen din i arkivet i Inspira. Merk at det kan ta én virkedag før eventuelle håndtegninger vil være tilgjengelige i arkivet.

1 Del 1

Del 1

Svar på **ALLE** de følgende spørsmålene (50%):

Spørsmål 1: Forklar Ricardo's teori om leie.

Spørsmål 2: Modeller og forklar en endring i etterspørsel.

Spørsmål 3: Anta at Italia kan produsere enten 120 tonn oliven eller 7000 liter rødvin, og at Hellas kan produsere enten 80 tonn oliven eller 2000 liter rødvin. Bruk Ricardo's teori om handel til å forklare potensiell handel mellom de to landene.

Spørsmål 4: Forklar Marx's teori om fallende profi

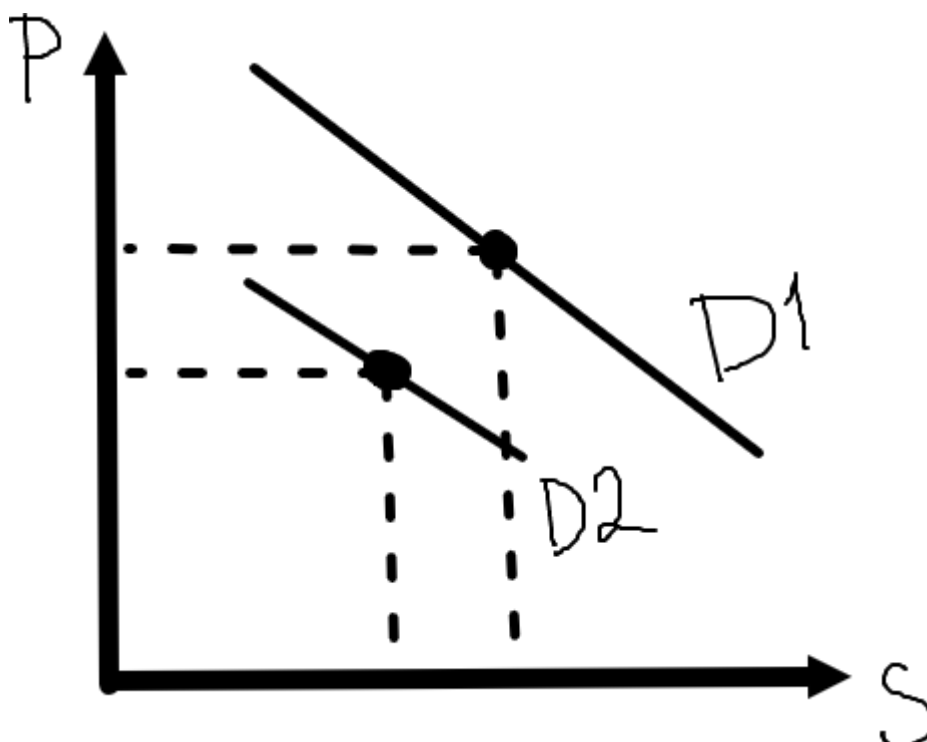
Spørsmål 5: Hva er de vanligste analyseenhetene i den neo-klassiske tradisjonen?

Spørsmål 6: Forklar hvorfor jordreform er et sentralt første steg innen økonomisk utvikling i følge Studwell (2013).

Spørsmål 7: I følge Bates (2008), hva er problemet med det han kaller 'kontrollregimer' ('control regimes')?

Skriv ditt svar her**1. Ricardos teori om leie**

Ricardos teori om leie er at "rent" som han kaller det er overskuddet som blir igjen etter at alle kostnader i leddene er tatt med i regningen. Hvis du leier ut en jordfleck til en annen person og den personen drifter jordflekken din er leien eller rent det overskuddet personen klarer å skape for deg. Dette faller litt under det marxismen kritiserer, (Ricardo var en klassisk økonomisk teoretiker) fordi det er personen som eier produksjonskjeden som sitter med overskuddet og ikke arbeideren. Det kalles leie eller rent fordi det er snakk om jordbruk og ikke fabrikkproduksjon, og det er en annen som leier jorda av deg, slik som i føydalismen. Teorien går ut på at overskuddet er det som blir betalingen for å bruke jorda til noen andre.

2. Modeller og forklar en endring i etterspørsel

Hvis etterspørsel er lav vil også prisen og tilbudet synke. I D1 er etterspørselen høyere og det vil gi større tilgang og høyere pris enn i D2. Hvis ingen vil kjøpe varen går prisen ned og det kan føre til at det plutselig blir et oppsving i etterspørsel igjen, noe som igjen kan føre til økt pris for å tjene mest mulig penger. Ifølge klassisk økonomisk teori er dette naturlige svinginger som styrer seg selv: lav etterspørsel = lavt tilbud = lav pris, den lave prisen gjør at folk begynner å kjøpe produktet og prisen vil da settes opp igjen. Blir det for dyrt i forhold til hva konsumentene mener det er verdt vil salget og prisen synke igjen. Dette er den usynlige hånd Adam Smith snakket om. Neoklassisisme ville sagt at det gikk på konsumentens utility og ikke på hva varen faktisk var verdt men hva konsumentene synes det var verdt.

3. Ricardos teori om handel oliven vs rødvin. Italia 120t oliven eller 7000l rødvin, Hellas 80t oliven eller 2000l rødvin

Nå kan det se ut til at Italia klarer å produsere mest av begge delene og kanskje ikke trenger å handle med Hellas, men det er ikke god internasjonal handelspolitikk. Så det Italia burde fokusere på er rødvin siden de kan produsere den store mengden 7000 liter, og Hellas burde fokusere på oliven fordi mengdeforskjellen deres på rødvin og oliven ikke er sinnsykt stor ift. Italias produksjon. Deler man tallene på to så kan Italia få 40t oliven mot å gi bort 3500l rødvin, og Hellas får nesten det dobbelte av vin de hadde klart å produsere selv. Ganske gode tall for Hellas i dette regnestykket, selv om de klarer å produsere mindre av begge varene enn Italia. Hadde vi snudd på tallene ville Italia gitt bort 60t med oliven og fått 1000l rødvin, ikke like gode tall. Derfor burde handelen gjøres slik som først sagt at Italia selger vin og Hellas oliven.

4. Marx teori om fallende profitt

Kapitalismen vil undergrave og ødelegge seg selv, dette ved å stadig søke høyere profitt, folk må jobbe mye for lite lønn og det overproduseres varer. Når lønningene går ned så mister folk kjøpekraften sin og kan dermed ikke skaffe varene som blir produsert. Dette gjør at arbeidsgiverne taper penger på at det står varer på lager de ikke får solgt, dette fører til at arbeiderne som produserer de får sparken fordi det ikke er nok overskudd til å lønne de som igjen fører til at det baller på seg og det er enda mindre varer som selges. Tilslutt vil det føre til konkurs for eieren og arbeidsledighet for folket. I jaget om mer profitt har altså kapitalisten gravd sin egen grav fordi han ikke tok hensyn til at lave lønninger og høy pris på varene gjør at "ingen" har råd til å kjøpe de. Utfallet kan være at det kommer noen som er rike og kan kjøpe opp fabrikken for slikk og ingen ting og begynne å ansette igjen.

5. Vanligste analyseenheter i neoklassisisme

I neoklassisisme er det kjøperne og konsumentene som analyseres, dette er det stikk motsatte av hva den vanlige klassiske teorien tar for seg. Rational choice modellen/teorien tar for seg menneskelig oppførsel og driver på med litt psykologi, hva er det som gjør at noen kjøper et bestemt produkt? Hva er "consumer behavior"? Neoklassiske teoretikere analyserer etterspørselssiden av kapitalismen, hva gir "utility" altså lykke for kjøperen? Hva er det folk synes en vare er verdt? I klassisk politisk økonomi er det slik at hvis det koster 70 kroner å produsere X, det skal selges for 90 for å ha fortjeneste men kunden ikke vil betale mer enn 70 så selges det for 80 kroner som blir mellomtingen, det skal fortsatt være profitt. I neoklassistisk teori så ville X produsert for 70 kroner blitt solgt for det kunden mente varen var verdt, selv om dette var 60 kroner og det betydde tap fordi det er bedre å tape 10 kroner enn å tape alle 70. Det ville ikke vart så lenge derimot da å drive med tap ikke går i lengden, kanskje produsenten kan hente inn underskuddet et annet sted eller stanse produksjonen på vare X.

6. Hvorfor er jordreform et sentralt første steg i økonomisk utvikling

Uten jordreform får man ikke hentet ut råvarer som er essensielle i produksjonen av varer som skal selges i trinn to på stigen (sekundærnæringen), og da har man ingen ting å drive forretning med. Jordreform skaper mange arbeidsplasser og er grunnsteinen for å ha et samfunn i det heletatt. Uten råstoff får man ikke produsert alle varene og da har man som sagt ikke noe som kan bearbeides og selges. Arbeidsplassene går på å bygge veier for å komme seg frem til råvaren som skal hentes ut, boliger til de som skal jobbe der, kanskje en butikk og skole, helsetilbud til beboere og arbeidere, plutselig så baller det på seg og man har fått et samfunn. Hadde Stavanger vært en så stor by uten olje og alle arbeidsplassene det skaper? Når man har fått begynt å hente ut råvarer så kan man skape sekundærnæringen som går på å selge produkter lagd av den (i oljens tilfelle plastikk, dekk, drivstoff, asfalt, dataen jeg skriver på etc etc etc), og dette kan igjen føre til at tertiærnæringen får plass, som nevnt alle tilbudene

de som driver i primærnæringen trenger. Tertiærnæringen går på service og tjenester som lege, hus og skole.

7. Hva er problemet med kontrollregimer?

I et politisk økonomisk teoretisk syn så vil det være korrupsjon, dårlig økonomi, mangel på import eller eksport, arbeidsledighet, lite velferdstilbud for de syke eller arbeidsledige, høy del av kriminalitet som følger av alt forenevnte. Hvis vi kan ta Frankrike før revolusjonen var det store forskjeller på folket og kongen/adelen som satt på toppen. Man skattet de fattige for hardt og det skakk-kjørte økonomien fordi når majoriteten av befolkningen har null kjøpekraft og tilslutt ikke har penger igjen å skatte av så må det fortsatt hentes fra et sted. I Frankrikes tilfelle var det krigføring med både Tyskland og England, slike "økonomier" er avhengige av stadig ekspansjon og mer og mer tilgang på kapital. Når adelen ikke ville betale skatt (parallell til de rike i USA og Norge idag) må det hentes fra de på bunnen av classeskillet. Hvis man velger å ikke gå til krig eller kolonisere (som England før første verdenskrig) stopper tilslutt inntekten å komme, lommeboken er tom. Dette kan føre til at staten henter penger fra sentralbankene og skaper inflasjon, inflasjon fører til at pengene slutter å ha verdi som igjen fører til mer uthenting fordi plutselig koster et brød tusen kroner, alt dette fører til hyperflasjon og det er en ganske kjip ting å ha i samfunnet sitt. Alternativet er å gjøre som Tyskland etter andre verdenskrig å innføre ny valuta for å fikse problemet, hvis man er et EU land med Euro kan derimot dette ikke gjøres og da må man finne på andre alternativer, Hellas fikk ganske mye i veldig generøse "lån" etter deres utfall av finanskrisen (uten at jeg påstår at det er et kontrollregime), lånene trenger ikke betales tilbake. Høy grad av korrupsjon og lite penger til de på bunnen kan føre til en voldelig revolusjon slik som i Frankrike, og man har sett tilfeller av borgerkrig i land med diktatur.

Besvart.

2 Del 2

Svar på 1 av følgende spørsmål (50%):

Spørsmål 1: Forklar enten den vellykkede økonomiske utviklingen eller mislykkede økonomiske utviklingen i et valgfritt land, fra et 'evolutionary economics'-perspektiv.

Spørsmål 2: Velg et relevant teoretisk perspektiv å diskutere problemet med økonomisk ulikhet, samt mulige botemidler.

Spørsmål 3: Diskuter den globale finanskrisen (2008-2009) i lys av en statsgjeldskrise, slik tilfellet var for Hellas og Island.

Skriv ditt svar her**Spørsmål 2: relevant teoretisk perspektiv, problemet med økonomisk ulikhet og løsningen på det:**

Marx var imot kapitalisme, som han mente ville undergrave seg selv. Kapitalisme og det frie marked fører til at noen få enkeltpersoner klare å samle seg opp meget store formuer (Jeff Bezos og Elon Musk blant annet), dette fører til stor økonomisk ulikhet og at arbeiderklassen blir undertrykt. De får lave lønninger og mindre kjøpekraft og mange lever knapt fra lønn til lønn (Bezos arbeidere kvalifiserer for matkuponger fra staten), Marx mente at det var arbeiderne som skapte formuen og at det derfor var de som skulle få profitten for det også, til tross for at det var eieren av arbeidsplassen som hadde tatt den initielle risikoen med å starte opp en bedrift. Selv om Marx hadde vokst opp med et kapitalistisk og industrielt firsprang som på den tiden så ut til å virke var han likevel mot dette systemet interessant nok, og klarte å forutse det som holder på å skje i USA nå. Problemet med kapitalismen er som nevnt opphamstring av formue hos enkeltpersoner, med masse penger i banken som ikke er i omløp blir det hold i økonomien, og arbeiderne får som sagt for lite lønn i forhold til hva de produserer. Hvis du jobber på fabrikk og klarer å lage fire stoler i timen, på den timen tjener du 150kr og de stolene selges for 300kr hver så går sjefen din ganske greit i pluss, Marx mente at dette overskuddet skulle blitt fordelt mellom arbeiderne og ikke gå rett i lomma på sjefen. Hans løsning var å starte kooperativer hvor det var arbeiderne som bestemte over alle leddene: hva, hvem og hvordan, og at de fikk utbyttet selv. Uten arbeiderne hadde ikke sjefen fått penger, og derfor er det bare rett og rimelig at de som skaper verdien er de som får de. I et kapitalistisk samfunn blir arbeidskraften utnyttet fordi du kan ikke kjøpe deg hus eller mat uten penger, og hvis man undertrykker arbeiderne nok så blir de tvunget til å selge mer og mer av tiden sin til å klare å komme seg gjennom måneden. Klarer sjefen i tillegg å øke produksjonen samtidig som det er få ansatte med lav lønn har sjefen ganske stor makt, hvis arbeiderne sier at de vil ha større lønn kan han bare si til de at "det er tusenvis utenfor jobb som gjerne skulle ha fått den inntekten du har nå og du er utbytbar", slik fungerer det i en ren markedsøkonomi når det blir relativt høy arbeidsledighet. (I tillegg er det vanskelig å danne fagforening i slike økonomier). Marx skulle gjerne ha sett at i tillegg til kooperativer så skulle det vært en meget sterk stat som kunne bestemt over produksjonen og satt lønnen, et høyt antall offentlige jobber hvor alt skal fordeles etter behov og ikke ønske eller innsats ville vært det mest rettferdige ifølge han. Da får man en lønn til å klare seg komfortabelt med og det ville vært så godt som ingen arbeidsledighet, hvis man var for syk til å jobbe skulle man fått støtte av staten i form av trygd eller borgerlønn. Arbeiderklassen er den største og burde derfor ha mest "makt" eller i det minste mye sterkere posisjon i samfunnet. Hvis man skulle fikse på et kapitalistisk samfunn fremfor å starte fra bunnen av så kan man gjøre som russerne gjorde i revolusjonen hvor de sa opp kongefamilien sin og staten overtok bedrifter og formue, dette ble fordelt og gjorde at selv om man hadde vært lut fattig før revolusjonen skulle man få et behagelig liv nå. Og det ble ikke slik som mange tror at i kommunisme at alle er like fattige, men alle er likestilt og har det de trenger. Det kan ikke bli noen Bezos eller Musk fordi staten eller en gruppe arbeidere eier arbeidsplassen. Staten tar overskuddet etter at alle utgiftene er betalt og kan fordele det dit det trengs i samfunnet, for eksempel de som er for syke/gamle til å jobbe eller en offentlig jobb hvor inntjeningen er for lav ift. utgiftene slik at de også får en levbar lønn tross lav "produksjon", dette kan være en lege eller politioffiser.

Det er ikke sikkert at det trengs en revolusjon for å bli kvitt kapitalismen, føydalismen døde ut gradvis etter svartedauden da det plutselig ikke eksisterte arbeidsledighet lengre og deretter helt etter verdenskrigene. Takket være Marshallhjelpen ble det ganske like systemet (bare uten monopoli og adel) kapitalisme innført. Hvis Marx hadde rett og tendensene i USA fortsetter vil vi ganske snart se at kapitalismen også dør ut av seg selv i dette profittjaget som gjør at arbeiderne mister kjøpekraften og markedet smuldrer opp da ingen har råd til å kjøpe det de selv produserer eller har blitt arbeidsledige uten trygd å støtte seg på. Løsningen på at det undergraver seg selv ville være å gi arbeiderne større rettigheter og være strengere med arbeidsgiverne, eller at man innfører en motsyklisk modell som Keynes (som ikke er kommunist!) ville gjort hvor staten griper inn og redder arbeidstakerne ved en blytung satsing

på det offentlige slik som (president jeg ikke husker navnet på nå) gjorde etter børskrakket ved å bygge jernbaner, veier og ikke minst den gigantiske demningen (i den ørkenen jeg heller ikke husker navnet på). Altså å starte opp primærnæringer.

Besvart.